

բողոքականաց մէջ ունեցած նախանձա-
խնդրութիւնն ամէնուրեք փոքր ի շատէ
ծանօթ է և — մատնանիլ իսկ եղած շատ
գրպաց մէջ, ինչպէս նաեւ հետեւեալ ան-
կոմիսակալ հոգւով դժուած անդերէն եւս
նոյնը յայտնի պիտի տեսնուի:

Ապրիլ 27ին Ծաղկազարդ էր ըստ նոր
առմարին: Կէսօրէն ետքը ժամը 4 1/2ն էր,
երբ ժողովրդագետական եկեղեցւոյն զան-
գակները միահամուռ սկսան հնչել, նոյն
օրուան խորհրդաւոր արարողութեան հրա-
ւիրելով հաւատացեալ հասարակութիւնը:
Ժամը 5 էր, երբ սկսուեցաւ երեկոյեան
ժամերգութիւնն, որու անմիջապէս յա-
ջորդեց «Դուքացէ՛ք»-ի արարողութիւնը:
Հանդիսադիր քահանան էր Հ. Սերովբէ
Քէչէճեան, դպրաց խմբով չըրպագատուած:
Ենթակալ գտնուող ժողովրդեան մէջ բաց ի
նթիւնդիկէ-Հայ և Լատին հասարակու-
թիւններէ կը նշարուէին նաեւ շատ մը
Հայ և Յոյն անձնաւորութիւնք: Դուքա-
ցէքի արարողութիւնէն վերջը արուած հան-
դիսական օրհնութիւն մը՝ վերջ տուաւ
կիրակի օրուան երեկոյեան պաշտամանց:

Աւագ Հինգշաբթի օրն առաւ ժամը
9ին ժողովրդագետական հանդիսական
Պատարագը մատոյց Հ. Գարանֆիլեան.
այս Պատարագին գրեթէ բոլոր Կաթողիկէ
հասարակութիւնը ներկայ գտնուեցաւ և
հաղորդուեցաւ: Սոյն Պատարագի ժա-
մանակ բան մը պատահեցաւ, որ զիս շատ
հետաքրքրեց: Պատարագիւր բոլոր ժողո-
վորդը հաղորդելէն ետքը Սրբատուփն ու
Ճանաչել տապանակէն հանեց և Ճանաչի
Ս. Նշարաբը Մասնատուփին մէջ դնելով
երեք զանազան գոյնով ժապաւէններով
Մասնատուփը կապեց և խնկարկելով ա-
նով ժողովրդեան անձայն օրհնութիւն
տուաւ, որմէ ետքը եկեղեցւոյ մէջէն թա-
փորով դէպ ի Ս. Գերեզման տարուեցաւ:
Ժողովուրդն այս արարողութիւնը Յիսուսի
բանտարկելու թանկ կ'անուանէ, որ Յիսուսի
բանտարկելութեան յիշատակն է: Այս սըր-
տաշարով պահուել տեսնելու էր ջերմեռանդ
ժողովրդեան յարգութիւնն ու սէրն առ
Ս. Խորհուրդը, որ զիս եւս, միայն զի-
րենք տեսնելով, փղծկեցուց և յարտա-
սուս շարժեց: Կէսօրէն ետքը Հ. Քէչէճեան
Ոսնուալի կարգը կատարեց՝ քաղցրածայն
երգեցկաց խմբով մը չըրպագատուած: Հը-
րաշալի եղաւ ի մասնաւորի «Այսօր անճառ»
տաղը, որ այն միջոցին կատարուած Ոսն-
ուալին շատերուն աչքէն արտասուաց կա-
թիւնը սկսաւ քամել:

Այս գեղեցիկ շաբթուն արարողու-
թեանց մէջէն ամենէն աւելի սքանչելի-
ներն՝ ինչպէս ամենուրեք, նմանապէս
հոս, Աւագ Ուրբաթու և Աւագ Ծաբա-
թու վերապահուած էին:

Եկեղեցւոյ արտաքին զաւթին մէջ
ճաշակաւոր ոճով Բրիտանոսի գերեզման մը
կառուցուած էր: Գերեզմանին չորս կող-
մը համակ վարդերով ու գարնանային ա-
նուաւամբող ծաղիկներով կամարներ
չինուած էին: Այս կամարները չինած էին
Այստեղի բարեպաշտ կանանց խումբը, ու
րոնք այս տեսակ առիթներու մէջ միշտ
իրենց ձեռնառու աջակցութիւնը կը մա-
տուցանեն յօտարութեամբ՝ զիրենք խնա-
մող Մխիթարեանց ժողովրդագետական
եկեղեցւոյն: Այս կանանց մէջէն յիշուե-
լու արժանի է ի մասնաւորի Տիկ. Մէրի
Ռուճիկի, որ չնայելով իւր տկար ընու-
թեան, առտու կանուխ այլ օրերդաց
գլուխն անցած սկսած էր գերեզմանը զար-
դարել: — Հոս փակագծի մէջ զայն եւս
ըսեմ թէ, Այստեղի Մխիթարեան Հարգ չա-
փազանց շատ սիրուած են ժողովրդեան
Լատին հասարակութիւնէն, որ մեծամաս-
նութիւնը հոս կը կապուցանէ, Ուր որ ա-
ւելի ունեցայ խօսելու, միշտ Լատինք
գոմարութեամբ կը խօսին Մխիթարեան քա-
հանայիցը վրա:

Իրիկուան ժամը 5 ու կէսին «Ճանա-
պարհ Խաչի» ջերմեռանդութիւնը կա-
տարուեցաւ քաղդիներէն լեզուաւ, վառ
գիր նոր սերունդը Սէօր տը Ծարիթէ Քերց

բացած աղջկանց դպրոցին աղբիւրութեամբ
զուտ գաղղիական կրթութիւն առած է,
և ամէն ընտանեաց մէջ այսօր գաղղիե-
րէն խօսող կը գտնուի: «Ճանապարհ Խա-
չի»-ին յաջորդեց ժամը 6ին «Լացք քարոզ»,
զոր տուաւ Հ. Սերովբէ Քէչէճեան: Գեր.
Ժողովրդագետին այս գեղեցիկ քարո-
զը, զոր առաջին անգամ լսելու առիթն
ունեցած էի, յիշեցուց ինծի իւր հօրեղ-
բոր Գերյ. Լեւոն Մ. Վ. Քէչէճեանի տի-
պար քարոզները: Քարոզին նիւթը առ-
նուած էր՝ ինչպէս յայտնի է, «Բրիտանոսի
չարարանքներէն»: Շատ սրտաշարժ էր ի
մասնաւորի քարոզին վերջերը սիրոյ մա-
սին տուած գեղեցիկ յորդորը, որ ներկա-
յից սիրտն զգալապէս յուզեց: Սոյն օր-
ուան, ինչպէս նաեւ հետեւեալ օրուան ա-
րարողութեանց ներկայ էին նաեւ յոյն ե-
կեղեցականք: Քարոզը տուեց մէկուկէս
ժամ. հազիւ թէ քարոզիչն «ամէն» ըսած
և կ'ամփոփուէր ամպիւրնէն վար իջնալ,
Հ. Գարանֆիլեան տեսուր ձայնով դափ
մէջէն առանձինք երգել սկսաւ «Տարած-
եալ»ը, մեր Պոյոյ սքանչելի շնչետեղով.
չեմ գիտեր թէ արեւօք անլաց ալօք մարդ
մը միացած էր եկեղեցին նոյն պահուն:
Յոյն քահանայք իսկ, որոնք ո'չ քարոզէն
և ո'չ երգեցողութիւնէն բան մը կը հաս-
կընային, այսու հանդերձ ձեռքերնին թաշ-
կինակը միշտ անպակաս էր: Յետոյ սկսաւ
թաղման թափորը, որ կատարուեցաւ վա-
նատան նարնջենեաց սիրուն պարտիզին
մէջ: Ամենասուրբ Հաղորդութեան ամպ-
հովանին ըստած էին Այստեղի Կաթողիկէ
հասարակութեան չորս նշանաւոր անդամ-
ները. Եւսուսէ Էֆ. Հաքիմ, Անտոնիկ Էֆ.
Գոյունեան, Անթուան Էֆ. Հարընեան և
Գրիգոր Էֆ. Տըմեան: Թափորի ատեն
երգեցուեցաւ «Հայր առ խաչին» երգը,
բոլորովին սգաւոր: Այս արարողութիւնք
տեւեցին մինչեւ ժամը 7 1/4: Ժամը 8ին
Մայրապատիւներն իրենց աշակերտուհիներ-
ովը դարձեալ եկեղեցի եկան և գերեզ-
մանին վրայ 1 ժամ սգաւոր երգեր երգին
երգենոնի ընկերակցութեամբ: Տեսնե-
լու արժանի էր լոյսերու մէջ յողացող Գե-
րեզմանին չորս զին ծնրադրած Կաթողի-
կէ և ոչ-Կաթողիկէ ջերմեռանդ ժողովրդ-
եան անհաստալի բազմութիւնը, որ ան-
ձեռնային աննպատեղ օդին անգամ ամէն
դէպի խուռն բազմութեամբ Մխիթարեանց
եկեղեցին կը դիմէր: Գերեզմանի մատու-
ռն ու դրսի պարտէզը լի էր եկող գա-
ցող ժողովրդով: Եկեղեցւոյ դռները բաց
մնացին մինչեւ ժամը 10:

Աւագ Ծաբաթ օրն իրիկուան ժամը
5 1/2ին սկսուեցան Ընթերցուածք: Ժո-
ղովրդեան հոծ բազմութիւն մը ճրագ ի
ձեռքն Ս. Յարութեան թափորին կը սպա-
սէր: Ժամը ճիշդ 6 ու կէսն էր երբ թա-
փորն սկսաւ Ս. Գերեզմանէն յառաջ խա-
ղալ: Թափորին առջեւէն կ'երթային 12
առաքեալք զարդարուն համազգեստնե-
րով. ասոնց ետեւէն Մայրապետը իրենց
60 աշակերտուհիներով, որոնք միահա-
մուռ ներդաշնակ ձայնիւ Յարութեան եր-
գեր կ'երգէին. ասոնց կը յաջորդէր խն-
կերու ամպի մէջ ծածկուած ամենասուրբ
Խորհուրդը, որուն կը հետեւէր երկսեռ
խուռն բազմութիւն մը: Թափորին կար-
գին միտ կը դնէին Այստեղի Հարց վարժա-
րանին նախկին աշակերտներէն Պր. Նի-
կողաքի Նէկորօսնթի և Պր. Ռոքոս Գոս-
յունեան: Թափորը բազմութեամբ փողոց
կաւ և յետոյ պարտիզին մէջ եւս ըն-
դարձակ չըլլան մը կատարելէն ետքը
երկն երկին թարմ ծաղիկներով փառաւոր
զարդարուած եկեղեցին մտաւ: Դանիելի
ընթերցուածէն յետոյ սկսաւ հանդիսական
Ձայնաւորը: Աւողջ Պատարագի ժամա-
նակ դրսէն զանգակներու զօղանջիւնը և
ներսէն երգեցեաց խորհրդաւոր եղանակ-
ները չեմ գիտեր վրաս հոգեբանական ինչ
աղբիւրութիւն կ'ունենային: Ձայնաւորին
յաջորդեց Նախատօնակը:

Հետեւեալ օրը ժամը 9ին Հ. Գարան-
ֆիլեան մատոյց հանդիսական թիւ Պատա-

րագ մը հանդերձ օրհնութեամբ: Մայրա-
պետաց աշակերտուհիք քուռածայն շատ
սիրուն երգեր երգեցին զաղ. լեզուաւ,
որուն համար մեծաւորուհին՝ Քոյր Գեներ-
վեֆա, մասնաւոր եղանակաւ խնդրած էր
ժողովրդագետին, նոյն օրուան հանդի-
սութեանց աւելի մեծ փայլ մը տալու հա-
մար: Առանկ հանդիսական ու շքեղ արա-
րողութիւն մը շիտակն ըսելով Պոյոյն
զուրս դեռ տեսած չէի:

Պատարագին ներկայ էին Օսմ. պան-
գայի տնօրէն Մ. Տոն Հիւբը, Րէժիսի տնօ-
րէն Պէյն օղլու, քարտուղար Մ. Սթէլիօ
Սալվիաթի, Յոյն եկեղեցականք և այլ
բազմաթիւ Հայ և Յոյն նշանաւոր անձնա-
ւորութիւնք: Արարողութիւններէն ետքը
վանատան սրահը գացինք Գեր. Հարց մեր
չնորհաւորութիւնը կատարելու, ուր կէս
ժամու սրախի խօսակցութիւնէ մ'ետքը,
գոհ սրտու մեկնեցանք:

Բոլոր ժողովուրդը գոհ մնացած էր այս
գեղեցիկ արարողութիւններէն. որուն հետ
որ խօսելու առիթ ունեցայ՝ ըլլալ Լատին,
ըլլալ Հայ, միշտ սքանչացմամբ իրենք
զիրենք կը բացատրէին այս տարուան Ս.
Ձատիկի արարողութեանց մասին Յոյն քա-
հանայք իսկ կ'ըսէին թէ, Մխիթարեանց
եկեղեցին տեսած ամանկ ծանր արարո-
ղութիւն մը, իրենց եկեղեցին դեռ տեսած
չէին:

Սյտըն, 12 Ապրիլ 1904

Կ-ԲԱԹՐԻԳԻԱՆԷ ՀԱՎԱՏԻՍԻ

Կէչէն նիւսնէմիգտէ եազաղըմըզ վէճե-
լէ, Կ-Բաթրիգիանէմիգտին ումում մուա-
մէլաթը հիւսնի ինթիգամ տս իրէսինտը
ճէրէեան իթմէքտէ օլուպ, Գոմիսիօնը
մախմուս՝ Բաթրիգ վէճիլի Արհ. Աւետիս
Արք. Արիփարեան հաղթէթէրէրին թաշ-
թը նէզարէթ վէ իրեսնէթի միւտէպպի-
րանէսինտէ ինթի վաղիթէ իտէրէք, հաթ-
թա պիլճիւմէ ազալի միհիթէրէմէ՝ ինթի
միւտէրէմէրէրիլէ պիլ իթթիթիգա վէ մու-
հապպէթ չալըշարաթ, Կ-Բաթրիգին վէ-
ֆաթըլա հաթը օլան մուվազաթ ալը-
ղըն եէրի պէլլի իտիլմէմէն զայրէթ օ-
լընմազտա տըրՈւ հալաէ, պիլ թարաֆ-
տան Կաթողիկոս-Բաթրիգիանէ իլէրի միհ-
վէթի մաթուպընտ ճէրէեան իթիկի հալ-
տէ, տիկէր թարաֆտան, ճէմաթըմըղըն,
քէմալը սիւքիւն վէ իթիտալ իլէ, եէնի Կ-
Բաթրիգին ինթիսապընտ հաղըլանմաթը,
վէ իւպու ինթիսապա իլթիթաթա հազըլ
օլան հէր քիմէնին, հէր կէսուն էֆըեաթը
մախմուսէտէն արի օլարաթ, մահաթ Քի-
լիսէնէ, միւլը ու միլէթ վէ Կ-Բաթրիգ-
իանէմիգտէ խալըլը վէ միւնասիպ պիլը զա-
թըն մէզըլու մազալը մուհիմէ թայեի-
նիլի պիլ վազիթի մուգատտէնէ պիլիպ,
չիմաթալէն պու խուսուսը մուհիմիլէ արիլ
ու ամիլք գիհնէն վէ վիճտանէն իլթիլալ
իլլէմէպ թապիի տիլ:

Տիւն, Կաթողիկոսարանտա, Բաթրիգ
վէճիլի Արհ. Աւետիս Արք. Արիփարեա-
նըն թահթը իրեսնէթինտէ, շէհրիթիտէ
պուլունան Արքեպիսկոպոս վէ Սպիսկո-
պոսար իլէ Րուհանի վէ Իտարէ մէճիւմ-
լէրի աղալարընտան միւրէքքէպ Միւսիլէ-
լիթ պիլ ինթիմա վուգու պուլմուշ, վէ
պուլմուտ Արհ. Աւետիս Արք. Արիփարեան
միւթէվէֆա Կ-Բաթրիգի ոսպըք էմմա.
նուէրեան Պողոս Էֆ. նին ճէնաղէ ալալը
մէրասիմինէ նէզարէթ վէ մէզըլու մէրա-
սիմի թէրթիլ իթմիլ օլան Գոմիսիօնը
մախմուսա, վաղը օլան իգտամաթ վէ մե-
սաթիլտէն տօլանը պէեանը թէնէքքիւրաթ
իլլէմիլ տիլ:

Մէզըլու ինթիմաթէ, Բաթրիգիանէ-
նին պաղը ումումը մուհիմիլէրիլէ տէ իլ-
թիլալ իտիլիլ, վէ Րուհանի վէ Իտարէ
մէճիլէրիլին եւլմի ինթիմալարը քարա-
լալաղըլըմը տըր:

Պաղը զազէթալարըն, իւպու Մէճ-
իլի միւսիլէրիլտէ Բաթրիգ Գայմազտը
ինթիսապ վէ եէնի Բաթրիգ ինթիսա-

պընա միւթէալիլք պաղը խուսուսաթ իլէ
իլթիլալ իտիլիլինէ եախտ իտիլէճէկի-
նէ տայրի վէրիթէրի մալումաթ տօղրու
օլմաեթպ, Մէճիլիլ մէզըլու՝ պալէտտէ
զիքը իթիլիլիլք խուսուսաթ իլէ իլթի-
լալ իլլէմիլ տիլ: Ձաթէն Կ-Բաթրիգին
հաեաթընտա վէճիլի պուլունան զաթ-
Կ-Բաթրիգին զայպուպէթինտէ, վէֆա-
թընտա, Բաթրիգիանէմիգտին տաթիլիլ նի-
զամիւսմէսի աշքեամընճա Գայմազալ սը-
ֆաթըլը ինրազ իլլէտիկի ճիհէթէ, շու-
սըրատա Լօլլէ պիլ ինթիսապ ինթիեաճ
պուլունմաթըլ տէրքեաթ տըր:

Պու կիւն Բաթրիգ վէճիլի Արհ.
Աւետիս Արք. Արիփարեան, Բաթրիգիա-
նէմիլք գաթու քէհեաթը Շէհրեան Յովսէփ
էֆ. իլէ պիլիլքտէ Պապը Արիփէ աղիմէթ
իտէրէք, Ատիլ վէ Մէզաիլպ նաղըլը վէ
պատէհու Սատալալմ հաղարաթըլա միւ-
լազաթ իթմիլ տիլ:

Բէնիշէնպիլի կիւնիւ Բաթրիգ վէճիլ-
ի Արհ. Աւետիս Արք. Արիփարեան, Գեր.
Պողոս Գերաթ. Գաղրիկեան իլէ պիլիլք-
տէ, Րուս վէ Էրմէնի բաթրիգիանէլէրինէ,
Պուլկար էկզարգիանէսինէ, Էրմէնի բը-
թէսթանլարը Աղզպպետինէ վէ Մուսէվի
նախամպալը գայմազալմէ էֆ. յէ աղի-
մէթէ, միւթէվէֆա Կ-Բաթրիգին ճէնաղէ
ալալընտա վէճիլիլին վէ սաիլ Րուհանի
վէ ճիսմանի զէվաթը միւսիլէրէմէլի կէս-
տէրմէքէ իպըաղը հիւրմէթ իթմիլ օլմա-
լարընտան տօլալը միւսիլէլէլիմ հազա-
րաթընտ թազտիմի թէնէքքիւր իլլէմիլէր
տիլ:

Յրանսա սէֆիլի Մ. Գոմիսիօն չար-
չէնպիլի կիւնիւ Տէրիսաատէթէ մուվաթը-
լէթ իթիլիլինտէ, միւսիլիլէլիլ ինթիլք-
պալ իլլին Սիլքէնի ըսթաիսիւնտա կիսէն
զէվաթը քիւրամ միւսանըտա, Կ-Բաթրիգ-
իանէմիլք թարաֆընտան Արհ. Սահալ Արք.
Հաճեան իլէ Գեր. Պողոս Գերաթ. Գաղ-
րիկեան տաիլ հաղըլ պուլունմուլար
տըր:

Տիւն, Յրանսա սէֆարէթի միւթէ-
լարը Մ. Պաթըլըն մէջգուսէն Յրանսալա
աղիմէթի միւսաիլիլթիլլէ Կ-Բաթրիգիա-
նէմիլք թարաֆընտան Գեր. Գաղրիկեան
Պողոս վէ Գեր. Միւթէվէլեան Յովսէփ
Գերապաշտալար, պէրայի թէլեան, Սիլ-
քէնի ըսթաիսիւնտա կիսէն ինթիլէր տիլ:

Գեր. Գէորգ Գերաթ. Թէրզիպալ-
եան Կաթողիկոսարան պալ քիթապէթիլնէ
թայեթիլ օլունմուշ տըր:

Միւսիլիլէլիլ՝ սահիպի ինթիմաթ վէ
միւսիլալիլ ինթիպիլիլ միւսիլէրէմէլիլտէն
օլմաղլէ, մէզըլու մէմուրիլիլթէ թայեթի-
նի շայեթնը թէպիլթ տիլ:

Գեր. Լեւոն Մ. Վ. Քէչէճեան իլէ
Գեր. Յովսէփ Վ. Ճամճեան վէ քեթիլիլ
թիլքի Սերովբէ Էֆ. Յէրաստ, Կաթողի-
կոսարան քիթապէթիլ մէմուրիլիլթէլէրինտէ
իպալ իտիլիլլէր տիլ:

Միւսիլիլէլիլմ՝ միւսիլալիլ իլլ ախ-
լէաթ, միւսիլալիլ վէ միւթէթիլ օլմա-
լարըլա, մէմուրիլիլթէլէրինտէ իպալալարը
մուհիլիլ մէմուրիլիլթ տիլ:

Ձաղընպիլի կիւնիւ Էրմէնի բաթ-
րիգի իրէթպ. Օրմանեան էֆ. հաղթէթ-
լէրի իտալ ժողովըն ինթիմաթընտան տօլ-
րա, գաթու քէհեաթը Յէսսեան էֆ. իլէ
պիլիլքտէ Մապէլիլ Հիւսեպեան աղիմէթ
իլլէմիլ տիլ: — Բաթրիգի միւսիլիլլէլիլ
բէնիլ. կիւնիւ տաիլ գաթու քէհեաթը իլէ
պիլիլքտէ Պապը Արիփէ կիսէրէք, Տաթի-
լիլ նաղըլը Մէհմուս բալա հաղթէթէրի-
նի զիեաթէթ իթմիլ տիլ:

Ձաղընպիլի կիւնիլ նիւսնէմիլգտէ,
Կ-Բաթրիգի սաղըք միւթէվէֆա էմմանու-
լէեան էֆ. Յին ճէնաղէ ալալըլըն թաֆա-
լաթընտալիլ եաղաղըլմըզ պէնտէն, մէզ-
քիլ մէրասիմիլ Րուհանիլիլ կէլէն զէվաթը
քիւրամ ինթիլքպալէ թայեթիլ օլունան զէ-
վաթ իլլինտէ պուլունան «Յովհաննէս էֆ.
Աբէլեան»ըն իտիլ «Ճօն Աբէլեան» եաղըլմը
օլմուղունման, թաթիլիլ քէթիլիլթէ իպ-
թիտաթ օլընմըլ տըր:

Բեթլեհեմուրկ. — Ռուս թէյեկրաֆ
շիրքէթիւնն պէտաննա կէօրէ, Վլա-
տիվոսթօզ Ռուս ֆիլոսը՝ ապրիլ 24տե
իքի ճարօն նագրիէ սէֆինէսի թուլթ

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԻ ԹՕԼԱՅԵԱՆ